

JEVGENIJ
VODOLAZKIN

Laurus

NEHISTORICKÝ
ROMÁN

PRELOŽIL
VALERIJ KUPKA

Prolegomena

V rôznom čase mal štyri rôzne mená. Dá sa to považovať za výhodu, lebo život človeka je rôznorodý. Niekedy sa stáva, že niektoré jeho úseky majú málo spoločného. Tak málo, až sa môže zdať, že ich prežili rôzni ľudia. V takých prípadoch sa nedá nečudovať, že všetci títo ľudia majú jedno a to isté meno.

Mal ešte aj dve prezývky. Jedna z nich bola Rukinec – odkazovala na miesto, kde prišiel na svet, na Rukinovu osadu. No väčšinou tohto človeka poznali pod prezývkou Vrač, lebo pre súčasníkov bol predovšetkým vračom – lekárom. Bol však asi viac než lekár, lebo to, čo dokázal, presahovalo hranice lekárskeho možností.

Predpokladá sa, že slovo vrač pochádza od slova vrati – zariekať. Táto príbuznosť napovedá, že v procese liečby zásadnú úlohu zohrávalo slovo. Slovo ako také, nech by znamenalo čokoľvek. Vzhľadom na to, že v stredoveku bol výber liekov obmedzený, slovo malo vtedy oveľa významnejšiu úlohu ako dnes. A rozprávať bolo treba dosť veľa.

Rozprávali vrači – lekári. Poznali síce niektoré prostriedky proti neduhom, ale nenechali si ujsť príležitosť osloviť bolesť priamo. Vyslovovali rytmické, navonok nezmyselné vety, ktorými chorobu zariekali a presviedčali, aby odišla z pacientovho tela. Hranica medzi lekárom a zariekavačom bola v tej dobe relatívna.

Rozprávali chorí. Keďže neexistovala diagnostická technika, chorí museli podrobne opisovať všetko, čo sa v ich trpiacich telách deje. Niekedy mali pocit, že z nich spolu s ťahavými, bolesťou presiaknutými slovami, postupne vychádza aj choroba. O chorobe mohli dopodrobna porozprávať iba lekárom – a vďaka tomu sa im uľavilo.

Rozprávali príbuzní chorých. Spresňovali výpovede svojich blízkych alebo do nich dokonca vnášali nejaké zmeny, lebo nie všetky choroby umožňovali trpiacim podať dôveryhodnú informáciu. Príbuzní mohli otvorene vyjadriť obavy, že choroba je nevyliciteľná a (stredovek nebol sentimentálnym obdobím) poťažovať sa na to, aké ťažké je žiť s chorým človekom. Aj im sa vďaka tomu uľavilo.

Človek, o ktorom sa tu hovorí, sa vyznačoval tým, že rozprával veľmi málo. Vždy mal na pamäti slová Arsenia Veľkého: veľakrát som oľutoval slová, ktoré vyslovili moje ústa, ale mlčanie som neolutoval nikdy. Najčastejšie sa na pacienta pozeral mlčky. Niekedy povedal iba: tvoje telo ti ešte posluži. Alebo: tvoje telo sa opotrebovalo, chystaj sa ho opustiť; vedz, že schránka táto je nedokonálna.

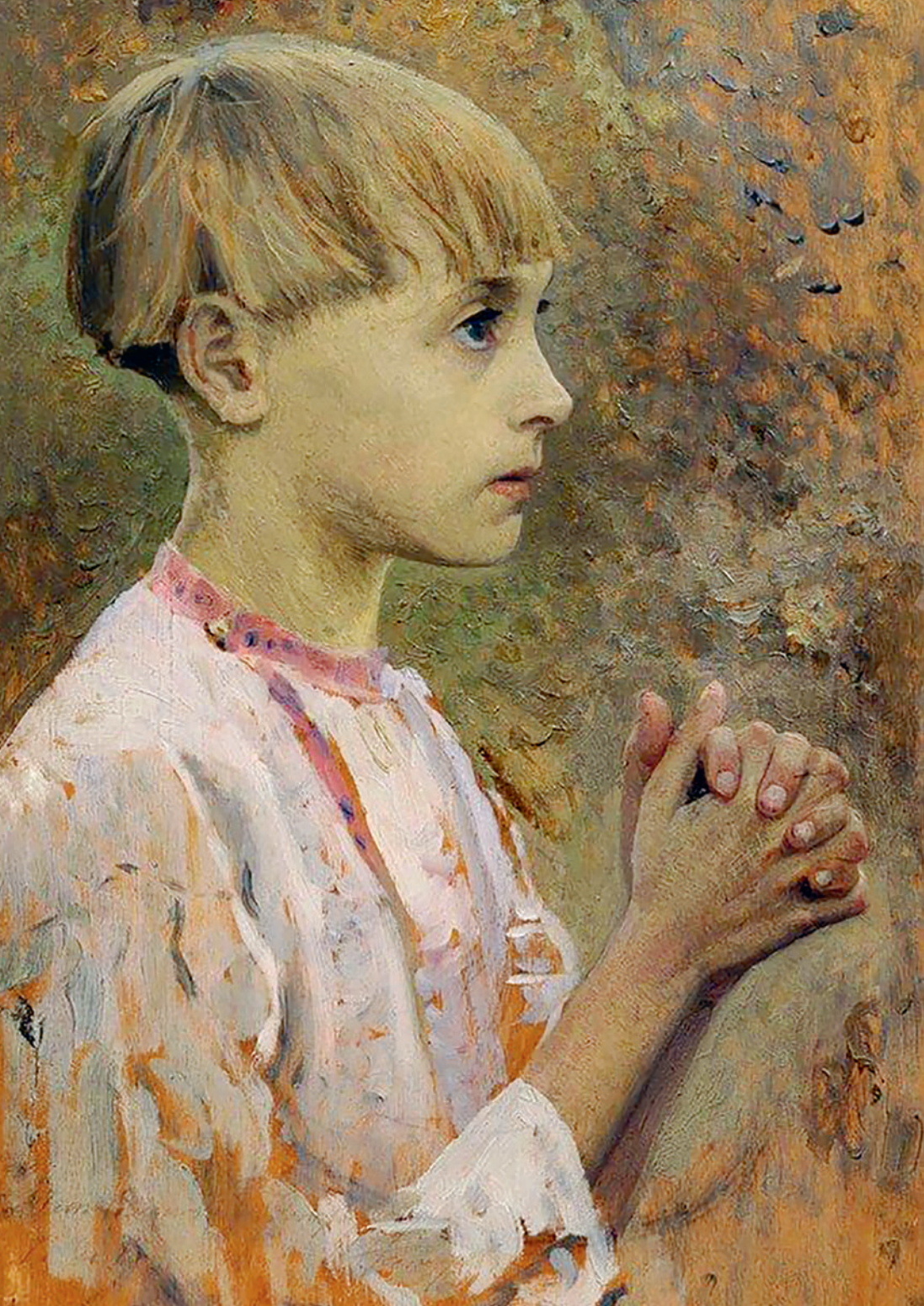
Jeho sláva bola veľká. Naplňala celý obývaný svet, nikde sa pred ňou nemohol schovať. Jeho prítomnosť vždy prilákala množstvo ľudí. Sústredeným pohľadom prechádzal po prítomných a jeho mlčanlivosť sa prenášala na zhromaždených. Dav zmeravel na mieste. Zo stoviek otvorených úst namiesto

slov vychádzali len obláčiky pary. Pozeral sa, ako sa rozplývajú v mrazivom vzduchu. A bolo počuť, ako mu pod nohami vŕzga januárový sneh. Alebo šuchoce septembrové lístie. Všetci čakali na zázrak. A po tvárach stojacich ľudí stekal pot očakávania. Slané kvapky hlasno padali na zem. Dav sa rozostupoval a uvoľňoval mu cestu k človeku, kvôli ktorému prišiel.

Prikladal ruku chorému na čelo. Alebo sa ňou dotýkal rany. Prezývka Rukinec, ktorú dostal podľa svojho rodiska, takto nadobúdala dodatočné opodstatnenie. Z roka na rok sa jeho liečiteľské umenie zdokonaľovalo a na vrchole života dosiahol človeku zdanlivo nedostupné výšavy.

Povrávalo sa, že vlastnil elixír nesmrteľnosti. Z času na čas dokonca zaznel názor, že ten, čo daroval inému uzdravenie, nemohol zomrieť ako všetci ostatní. Tento názor bol založený na tom, že jeho telo po smrti nejavilo známky rozkladu. Napriek tomu, že preležalo veľa dní pod otvoreným nebom, zachovalo sa v neporušenom stave. A potom zmizlo, akoby už jeho majiteľ nebavilo ležať. A tak vstal a odišiel. Tí, čo takto rozmýšľajú, však zabúdajú na to, že od Stvorenia sveta iba dvaja ľudia opustili zem fyzicky. Henoch, ktorého Boh vzal k sebe, aby usvedčil Antikrista, a Eliáš, ktorý sa vzniesol do neba na ohnivom voze. O ruskom lekárovi tradícia nič nehovorí.

Ako sa dá usúdiť z jeho zriedkavých vyjadrení, v tele sa nechystal zostať naveky. Už len preto, že sa ním zaoberal celý život. Ani elixír nesmrteľnosti najskôr nevlastnil. Takéto veci akosi nezodpovedajú tomu, čo o ňom vieme. Skrátka, môžeme s istotou povedať, že v súčasnosti tu s nami nie je. Treba však poznamenať, že ani on sám nie vždy chápal, čo presne treba považovať za súčasnosť.

**KNIHA
POZNANIA**

ā

Na svet prišiel v Rukinovej osade pri Kirillovom kláštore. Stalo sa to 8. mája roku 6948 od Stvorenia sveta a 1440 od Narodenia nášho Spasiteľa Ježiša Krista, vo sviatok svätého Arsenia. Po siedmich dňoch ho pokrstili a podľa svätca mu dali meno Arsenij. Týchto sedem dní jeho matka nejedla mäso, aby mohla pripraviť novorodenca na prvé prijímanie. Do štyridsiateho dňa po pôrode nechodila do chrámu a čakala, kým sa jej očistí telo. Keď sa jej telo očistilo, išla na rannú bohoslužbu. V predsieni chrámu padla tvárou k zemi, preležala takto niekoľko hodín a prosila pre svoje dieťa len o jedno: o život. Arsenij bolo jej tretie dieťa. Tie, čo sa narodili pred ním, neprežili ani rok.

Arsenij prežil. Ôsmeho mája 1441 dala rodina odslúžiť ďakovnú pobožnosť v Kirillo-belozerskom kláštore. Po pobožnosti Arsenij pobožkal relikvie svätého Kirilla a odišiel s rodičmi domov a jeho dedo Christofor zostal v kláštore. Na ďalší deň sa